

Krystyna Ostrowska

Postawy prokreacyjne mieszkańców Moskwy (Doniesienie z badań)

Studia Philosophiae Christianae 30/1, 49-58

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRYSTYNA OSTROWSKA

POSTAWY PROKREACYJNE MIESZKAŃCÓW MOSKWY (DONIESIENIE Z BADAŃ)

1. Wprowadzenie. 2. Charakterystyka badanych. 3. Model rodziny i stosunek do aborcji. 4. Uwarunkowania postaw pro- i anty-aborcyjnych. 5. Wnioski

1. WPROWADZENIE

Postawy prokreacyjne, a wśród nich postawy wobec aborcji, jak się wydaje, są dobrymi wskaźnikami ogólnej kondycji psychicznej i duchowej jednostek i społeczeństw. W nich bowiem, w ich najgłębszej warstwie treściowej ukryte jest nastawienie jednostki, nie tylko do wartości życia, ale a może przede wszystkim do wartości człowieka, jako człowieka, w oderwaniu od jego miejsca, pozycji, użyteczności w strukturach społecznych. Słuszny zatem jest wysilek analizowania i zgłębiania samych postaw prokreacyjnych, jak i ich uwarunkowań.

Międzynarodowe badania prowadzone na przełomie lat 1991/92 przez B. Hańczka, K. Ostrowską i F. Höpflingera (1993) ukazujące zarówno złożoność samych postaw, jak i wieloczynnikowe uwarunkowanie jest wzbogacone o nowe dane dotyczące postaw moskwiczek. Zastosowano tę samą *Ankieta*, co pozwala prześledzić znaczenie społecznych, psychicznych, religijno-moralnych czynników w różnych środowiskach, które można scharakteryzować wzdłuż kontinuum: bardzo korzystne warunki – bardzo niekorzystne warunki.

Wyniki moskiewskie, mimo swej ograniczoności, pozwolą lepiej uwyraźnić znaczenie jednych czynników i zdystansować się wobec innych, jako uczestniczących w procesie kształtowania postaw prokreacyjnych i postaw wobec aborcji.

Jestem przekonana, że analiza uzyskanych rezultatów *Ankiety* w aspekcie porównawczym w całej pełni ukazuje priorytet czynników psychicznych (świadomościowych) przed czynnikami sytuacyjnymi, obiektywnymi, społecznymi, ekonomicznymi w kształtowaniu omawianych postaw.

2. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH

Badaniem objęto 300 osób, mieszkańców Moskwy, które wyraziły zgodę na uczestnictwo w badaniu. W tym miejscu muszę zaznaczyć, że uzyskanie tej zgody wcale nie było proste i łatwe. Temat aborcji w Moskwie jest tak samo drażliwy, jak w Polsce, a może jeszcze bardziej – zbyt wiele osób ma za sobą doświadczenia aborcji i zgodnie z opisanym syndromem postaborcyjnym unikają tego tematu.

W badaniu uczestniczyło 58,5% kobiet i 41,4% mężczyzn w wieku od 18 do 65 roku życia. Zgodnie z systemem szkolnictwa w byłym Związku Radzieckim zdecydowana większość respondentów ukończyła szkołę średnią – 46,0%; osób z niepełnym wyższym wykształceniem było 14,3%, a wyższym – 34,3%. Swoje aktualne opcje polityczne ankietowani określali następująco: 13,0% socjaliści, 9,0% patriotyczni-nacjonalisci, 60,0% – demokraci i 5,7% o innych orientacjach.

Zdecydowany odsetek badanych sytuację finansową i mieszkaniową, w której wypada im żyć, oceniło jako mniej niż dobrą. W odsetkach osób wyraża się to następująco: znośne warunki finansowe i mieszkaniowe ma 46,0% i 56,4%, bardzo dobre i dobre – 6,3% i 26,5%. Subiektywna ocena materialnych warunków moskwcizan na tle Polaków, Szwajcarów i Niemców wypada najmniej korzystnie, oznacza to, że jest to grupa o najgorszych warunkach ekonomicznych (por. tab. 1).

Prawie 10,0% uczestniczących w badaniu oceniło swój stan zdrowia jako bardzo zły, i zły, i tylko 28,0% jako dobry i bardzo dobry. Oznacza to, że większość ankietowanych odznacza się słabym zdrowiem, a przynajmniej jest przekonana o swojej słabszej kondycji fizycznej.

Dla 10,7% respondentów religia jest bardzo ważna, dla 50,0% ważna w takich okolicznościach, jak ślub, pogrzeb itp., dla 22,0% mało ważna, a dla 3,7% zupełnie nieważna. Niewielki procent badanych zaliczyło siebie do grona osób modlących się w miarę regularnie; 39,6% podało, że nie modli się nigdy; 27,9% bardzo rzadko; 18,5% – raczej rzadko, 10,1% często i 4,0% codziennie. Uczestnictwo w nabożeństwach kościelnych deklaruje jeszcze mniejszy odsetek ankietowanych. 50,7% – nidy nie uczestniczyło w nabożeństwach kościelnych, 32,2% tylko w wielkie święta, 15,4% – w niektóre niedziele i święta, 0,7% we wszystkie niedziele i święta a 1,0%, o ile możliwe codziennie (ostatnie dwie kategorie osób, to jedynie 5 na 300 badanych).

3. MODEL RODZINY I STOSUNEK DO ABORCJI

Na temat modelu rodziny realizowanego we współczesnym świecie powiedziano już bardzo wiele, wiadomo iż najbardziej rozpowszechnionym jest model z dwojgiem dzieci, choć istnieją sygnały (porównawcze badania polsko-szwajcarsko-niemieckie to potwierdzają), że niektóre społeczeństwa przełamują ten wzorzec prokreacji. Ankietowane osoby w Moskwie zarówno pochodzą z rodzin o takim modelu dzietności, jak i same go realizują i uważają, że winien być on w przyszłości kontynuowany. Przemawiają za tym rozkłady liczby dzieci w rodzinach macierzystych, we własnej rodzinie ankietowanej osoby oraz postulowana liczba dzieci w ogóle w rodzinie (por. Tab. 2)

Spadek dzietności przypisują moskwiczanie przede wszystkim niepewnej przyszłości (77,0%), brakowi mieszkań (72,3%), wysokim kosztom utrzymania dzieci (70,3%) a także, choć mniej często, pracy kobiet (50,0%) i rozwodom (33,3%). Dla porównania Polacy również upatrują przyczyny spadku dzietności w złej sytuacji mieszkaniowej, niepewnej przyszłości i kosztach wychowania. Natomiast Niemcy i Szwajcarzy widzą zagrożenia w dążeniach do osobistej kariery, wygodnictwie i pracy kobiet (por. Tab. 3)

Spośród przyczyn, które odgrywają rolę w osobistej decyzji skłaniającej do ograniczenia wielkości rodziny respondenci na pierwszym miejscu wymienili warunki finansowe, osobistą niechęć, warunki mieszkaniowe, dobro już posiadanych dzieci, a w dalszej kolejności zdrowie, wiek, brak zgody partnera, pracę zawodową i rezygnację z własnej wolności. Ostatnie dwa powody były wymieniane przez bardzo małą liczbę badanych (por. Tab. 4)

Przyczyny, które w jednostkowych decyzjach skłaniają najczęściej do rezygnacji z dziecka w Polsce i Moskwie układają się nieomal identycznie, z tą wszakże różnicą że w Moskwie o tej decyzji częściej przesądza sytuacja finansowa, a w Polsce własna niechęć do posiadania większej liczby dzieci w rodzinie.

Zdaniem respondentów dziecko(-ci) w pierwszym rzędzie nadają sens życiu dorosłych, następnie ich ubogacają i uszczęśliwiają, chronią także przed samotną starością, w dalszej kolejności utrwalają więź małżeńską, są powinnością małżeńską i w minimalnym stopniu zapewniają szacunek otoczenia (por. Tab. 5)

W podobny sposób o roli dziecka w życiu rodziny mówili badani w Polsce, Szwajcarii i Niemczech, chociaż wyżej oceniali rolę dziecka w ubogacaniu i uszczęśliwianiu dorosłych, niż w nadawaniu sensu życia. Oznacza to, że Szwajcarzy i Niemcy bardziej niż Polacy i moskwiczanie dostrzegają wartości dziecka jako autonomicznej

osoby, obdarowywującej innych swoją egzystencją. Upatrując w dziecku sens życia, traktuje się go nie tyle jako dawcę czegoś ile, jako biorcę potrzebującego naszego wsparcia, opieki, i tym samym organizatora naszej działalności.

Jedynie 17,0% badanych określiło swoją potrzebę rodzicielstwa jako słabą czy wręcz nieistniejącą. Ponad połowa 54,2% oceniło jej nasilenie jako silne i bardzo silne, pozostali jako przeciętne (28,8%).

Jak dokumentują niniejsze badania a także wcześniejsze polsko-szwajcarsko-niemieckie poziom nasilenia potrzeby rodzicielstwa nie kształtuje pozytywnej postawy prokreacyjnej, być może jej motywacyjny wpływ jest ograniczany przez inne zmienne psychologiczne, na przykład dążeniem do zdobywania aprobaty innych przez realizowanie tych samych wzorców społecznego funkcjonowania. Za taką hipotezą przemawia również fakt, że we wszystkich badanych krajach odsetek osób wskazujących, że dziecko zapewnia szacunek otoczenia był najmniejszy, w porównaniu z innymi wymienianymi korzyściami.

Realizowany model rodziny w zasadzie jest podzielany przez obydwójce małżonków. 70,7% respondentów podało, że ich małżonek podziela stanowisko w sprawie liczby dzieci w rodzinie, a szczególnie w sprawie powiększenia rodziny o jeszcze jedno dziecko. 11,9% ankietowanych twierdziło, że małżonek ma przeciwne zdanie w tej kwestii, pozostałe osoby nie znały opinii drugiej strony.

Model rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci jest więc, jak się wydaje, bardzo mocno ugruntowany w społeczności moskwičan. Dziecko wprawdzie może nadawać sens życiu, ale warunki finansowe własna niechęć, ograniczenia mieszkaniowe i dobro już posiadanych dzieci/dziecka są wystarczającymi ramami wyznaczającymi ilościowy wskaźnik postawy prokreacyjnej.

5. UWARUNKOWANIA POSTAW PRO- I ANTRYABORCYJNYCH

Nie ma co do tego wątpliwości, że gdyby nie powszechna dostępność aborcji model rodziny z precyzyjnie określoną liczbą dzieci nie mógłby być tak konsekwentnie realizowany, a tym samym nie miałby tak dużej mocy oddziaływania.

Praktyka aborcji ma w byłym Związku Radzieckim długą tradycję i co warto podkreślić ustawodawstwo w tej sprawie było zawsze silnie związane z wydarzeniami polityczno-społecznymi.

W listopadzie 1920 r. wprowadzono po raz pierwszy dekryminalizację aborcji. Kodeks Karny z 1922 potwierdził to stanowisko i uwolnił kobietę od odpowiedzialności karnej za zniszczenie płodu.

W 1936 roku zakończył się pierwszy okres bardzo liberalnej polityki państwa wobec aborcji. 27 czerwca 1936 r. wprowadzono zakaz przerywania ciąży. Ten stan rzeczy trwał do 1955 roku, kiedy to ponownie przywrócono prawo do aborcji. Dziś mówi się o tragicznym żniwie, katastrofie ekologicznej, spustoszeniu psychicznym i fizycznym wielu kobiet. Leon Bójko w *Gazecie Wyborczej* w dniu 1.07.1991 r. napisał: „10% kobiet w wieku od 15 do 49 lat co roku poddaje się zabiegowi usunięcia płodu, połowa kobiet doświadcza go przynajmniej dwa razy w życiu”. Wyniki prezentowanej *Ankiety* pokazują, że 70% kobiet o aborcji mówi na podstawie własnego doświadczenia.

Jedynie 8,0% ankietowanych jest przeciwna aborcji, 41,1% nie ma w tej sprawie wyrobionego sądu, a 50,6 % uznaje jej słuszność i jest gotowa ją popierać. Centralnie można przyjąć, że połowa społeczeństwa jest za aborcją, druga część albo jest przeciw albo nie ma zdania. W każdym razie jednocześnie 60,3% badanych uważa, że państwo powinno ułatwiać aborcję, 17,3% uznaje potrzebę utrudniania ze strony państwa zaś 22,0% jest zdania, że państwo nie powinno zajmować się aborcją. Tak więc zarówno słuszność jak i potrzeba aborcji jest bardzo mocno zakorzeniona w świadomości moskwičan. Obraz ten staje się jeszcze bardziej wymowny, gdy zanalizuje się stosunek badanych do tzw. aborcji selektywnej. Z wyjątkiem sytuacji rozpadu małżeństwa wszystkie inne trudne sytuacje (zdróżenie matki, dziecka, gwałt, warunki mieszkaniowe i finansowe, osobista niechęć) w oczach ponad połowy badanych są wystarczającymi powodami usprawiedliwiającymi aborcję (por. Tab. 11).

Jedna czwarta badanych traktuje aborcję jako zabójstwo, pozostałe osoby albo nie mają zdania, albo odrzucają taką tożsamość (por. Tab.7)

Aprobata aborcji u większości badanych osób jest w rażącej sprzeczności do ich osądu na temat jej szkodliwości. Ponad 80,0% respondentów przyznaje, że aborcja jest szkodliwa dla zdrowia fizycznego a 65,9% dostrzega także negatywne skutki dla zdrowia psychicznego (por. Tab. 8).

Obserwowane wewnętrzne rozdarcie badanych osób uwidacznia się także w ich ocenie kościelnego zakazu aborcji. Mimo, że zdecydowana większość jest za aborcją, to jednak 22,9%, a więc nieco mniej niż uznających aborcję za zabójstwo, przyjmuje jako słuszne stanowisko kościołów zakazujące aborcji (por. Tab. 5).

Pytanie o źródło wiedzy na temat szkodliwości aborcji dostarczyło dwóch informacji: danych o liczbie osób dotkniętych aborcją i danych o poziomie i jakości wiedzy.

Głównymi źródłami wiedzy jest własne i znajomych doświadc-

czenie, dla około 1/3 badanych są także środki przekazu, literatura i domysły (por. Tab. 9)

Poddano analizie, podobnie jak w badaniach polsko-szwajcarsko-niemieckich, związki pomiędzy postawami wobec aborcji a różnymi czynnikami społeczno-ekonomicznymi, psychologicznymi i moralno-religijnymi. Tablica 10 okazuje wartości współczynników chi-kwadrat, dla których uzyskano istotne statystyczne zależności. Okazało się, że postawy antyaborcyjne są kształtowane przede wszystkim przez przekonanie badanych o tożsamości aborcji z zabójstwem, przekonanie iż zakaz kościoła jest słuszny i przez akceptację naturalnych metod planowania rodziny. Na postawy proaborcyjne wpływa więcej czynników są to: brak satysfakcji z małżeństwa, poziom postawy rodzicielstwa, przeciwna do własnej postawa małżonka na liczbę dzieci w rodzinie, wykształcenie, uznanie, że aborcja nie jest szkodliwa dla zdrowia psychicznego zła sytuacja materialna rodziny, ocena fizycznej szkodliwości aborcji.

Mając na uwadze, że jedynie 25 osób opowiedziało się przeciwko aborcji, zdecydowałam się bliżej scharakteryzować te osoby.

Przede wszystkim są to osoby starsze, w równej (50,0%) liczbie kobiety i mężczyźni, o zróżnicowanej sytuacji finansowej, mieszkaniowej i zdrowotnej, posiadający dzieci – przeważnie dwoje, odznaczający się silną i bardzo silną potrzebą rodzicielstwa (80%), których połowa małżonków jest zgodna z nimi w poglądach na liczbę dzieci w rodzinie, usatysfakcjonowani ze swego związku małżeńskiego (72%). Jednocześnie poglądy na aborcję kształtują na podstawie własnego doświadczenia (60%), w 100% uznający jej szkodliwość dla zdrowia fizycznego i 92% uznających szkodliwość dla zdrowia psychicznego; dla 88% z nich aborcja jest zabójstwem człowieka, 91,7% uznaje, iż kościelny zakaz jest słuszny, 8,3% nie ma zdania i ani jedna osoba nie uznaje, iż jest niesłuszny. 80% jest przekonana, że państwo powinno utrudniać aborcję, tylko 4% sądzi, że powinno ułatwiać i 16%, że nie powinno się zajmować, 64% uznaje metody naturalne jako jedyne skuteczne i dozwolone w regulacji poczęć. Są to osoby w 60% zaangażowane religijnie.

Powyższe wyniki ponownie dokumentują iż stosunek do aborcji, a przede wszystkim jej odrzucenie nie wynika głównie z przesłanek religijnych ale opiera się na znajomości rozwoju etapów życia ludzkiego i uznaniu, iż okres przed narodzeniem jest tylko fragmentem historii życia człowieka, jednakże najważniejszym dla jego istnienia. Jednocześnie potwierdzone zostało, iż tak nagłaśniane warunki społeczne i ekonomiczne w rzeczywistości są dobrymi racjonalizacjami ale nie pierwszoplanowymi czynnikami wyznacza-

jącymi ludzkie decyzje i postawy. Innymi słowy ukazana została ich drugoplanowa i pośrednia rola.

5. WNIOSKI

Złożony problem aborcji jest przede wszystkim problemem egzystencjalnym i jako taki winien zajmować należne mu miejsce w badaniach filozofów, psychologów, lekarzy, socjologów a dopiero w dalszej kolejności polityków, demografów itp.

- Zmiana postaw wobec aborcji może dokonać się na kilku drogach:
- popularyzowanie i pogłębianie wiedzy o życiu człowieka przed narodzeniem, jako etapie w całej jego historii ontogenetycznej;
 - popularyzowanie i nauczanie metod regulacji poczęć opartych na znajomości funkcjonowania organizmu ludzkiego;
 - pozytywne oddziaływanie na atmosferę życia rodzinnego;
 - stymulowanie potrzeby rodzicielstwa i ukazywanie wartości dzieci, jako tych którzy nie tylko oczekują ale i sami dają;
 - w dziedzinie społecznej dbanie o warunki mieszkaniowe członków społeczności;
 - podtrzymywanie autorytetu kościoła w dziedzinie stanowienia i strzeżenia norm moralnych;
 - sprecyzowanie jasnego stanowiska państwa, które stoi na gruncie dbałości o dobro swoich obywateli, dobro ich rozwoju.

6. TABLICE

Tab. 1: Sytuacja materialna mieszkańców Moskwy w ich własnej ocenie na tle sytuacji Polaków, Szwajcarów i Niemców

Ocena:	finansowa				mieszkaniowa			
	M	PL	CH	D	M	PL	CH	D
bardzo dobra	0,3	2,4	13,6	12,8	0,3	9,8	58,8	55,9
dobra	6,0	17,3	65,2	55,6	26,2	34,7	31,9	31,6
znośna	46,0	57,7	17,3	25,8	56,4	38,0	7,8	7,6
zła	44,0	16,7	3,4	5,5	15,1	12,3	1,2	3,7
bardzo zła	3,7	3,9	0,5	0,3	2,0	5,2	0,3	1,2

Tab. 2: Rozkłady wielkości rodziny macierzystej, własnej i postulowanej (w %) Odsetek osób o danej wielkości rodziny

liczba dzieci	macierzysta	własna	postulowana
0	–	16,4	20,9
1	19,8	43,1	48,6
2	46,3	35,5	27,0
3	17,1	4,0	2,7
4	9,4	1,0	0,7
5+	7,4	–	–

Tab. 3: Przyczyny spadku dzietności (w %)

	M	PL	CH	D
niepewna przyszłość	77,0	56,9	76,8	69,9
brak mieszkań	72,3	69,4	63,0	62,2
koszt wychowania dzieci	70,3	53,6	70,2	75,9
praca kobiet	50,0	45,3	77,5	84,1
rozwody	33,3	23,6	41,8	48,4
wygodnictwo	25,3	45,6	80,2	82,7
trudność wychowania	23,7	15,2	46,1	43,8
osobista kariera	15,7	36,8	92,0	92,3
łatwość aborcji	15,0	32,1	32,6	34,8
antykoncepcja	10,3	30,3	71,2	63,7
przeludnienie	5,0	9,8	44,6	23,5

Tab. 4: Osobiste motywy unikania powiększania rodziny (w %) na tle motywów Polaków, Szwajcarów, Niemców

	M	PL	CH	D
warunki finansowe	47,3	21,0	8,4	6,6
nie chce więcej dzieci	33,3	30,5	61,6	34,6
warunki mieszkaniowe	27,7	16,1	10,6	7,8
dobro posiadanych dzieci	26,7	11,2	17,7	8,4
wiek	19,0	21,1	58,5	35,5
zdrowie	18,7	13,4	18,0	12,7
partner nie chce	11,3	10,1	10,5	5,7
wolny stan cywilny	10,7	12,2	10,8	4,5
praca zawodowa	5,0	4,1	4,1	5,1
ograniczenie wolności	1,3	23,4	4,9	2,7

Tab. 5: Odpowiedzi badanych na pytanie „Dlaczego ludzie mają dzieci?” (w %) dzieci:

nadają życiu sens	81,7
ubogacają, uszczęśliwiają	68,7
chronią przed samotnością	45,0
utrwalają małżeństwo	43,3
są małżeńską powinnością	25,3
zapewniają szacunek	10,0

Tab. 6: Rozkład odpowiedzi badanych o stosunek do aborcji:
a) ocena praktyki, b) ocena kościelnego zakazu

a) Praktykę aborcji należy:	%
zdecydowanie odrzucić	- 3,3
odrzucić	- 5,0
trudno powiedzieć	- 41,0
utrzymać	- 35,5
zdecydowanie utrzymać	- 15,1
b) zakaz cerkwi/kościola:	
zdecydowanie słuszny	- 12,1
słuszny	- 10,8
nie mam zdania	- 34,7
nie słuszny	- 37,0
zdecydowanie nie słuszny	- 5,4

Tab. 7: Poglądy badanych na tożsamość aborcji z zabójstwem człowieka

Aborcja zabójstwem:	%
zdecydowanie tak	- 11,5
tak	- 12,9
trudno powiedzieć	- 39,3
nie	- 25,1
zdecydowanie nie	- 11,2

Tab. 8: Poglądy badanych na szkodliwość aborcji: a) dla zdrowia fizycznego, b) dla zdrowia psychicznego

Aborcja szkodzi:	a)	b)
	%	%
zdecydowanie tak	45,8	36,8
tak	41,8	29,1
trudno powiedzieć	6,1	15,4
nie	5,1	17,1
zdecydowanie nie	1,3	1,7

Tab. 9: Źródła wiedzy o szkodliwości aborcji

	%
własne doświadczenie	- 70,1
doświadczenie znajomych	- 39,7
mass-media	- 39,7
literatura fachowa	- 30,0
domysły, przypuszczenia	- 29,7

Tab. 10: Wartości chi-kwadrat ukazujące związki między postawą wobec aborcji a czynnikami psychospołecznymi

tożsamość aborcji z zabójstwem	106,91	df = 6	p < 00000
ocena kościelnego zakazu	105,23	df = 4	p < 00000
ocena psychicznej szkodliwości	27,01	df = 4	p < 00002
stosunek do naturalnych metod	19,58	df = 4	p < 0006
satysfakcja z małżeństwa	16,21	df = 4	p < 002
nasilenie potrzeby rodzicielstwa	16,27	df = 4	p < 002
postawa partnera odnośnie liczby dzieci w rodzinie	15,52	df = 4	p < 003
wykształcenie	30,36	df = 16	p < -01
ocena sytuacji finansowej	9,97	df = 4	p < 04
ocena fizycznej szkodliwości	9,21	df = 4	p < 05

Tab. 11. Poglądy na selektywną aborcję (w %)

aborcja jest dozwolona gdy:	
dziecko z wadami rozwojowymi	- 78,7%
plód zagraża zdrowiu matki	- 78,8
nastąpił gwałt	- 77,0
złe warunki finansowe	- 65,0
rodzice nie chcą dziecka	- 61,0
złe warunki mieszkaniowe	- 56,0
rozpad małżeństwa	- 47,7

LITERATURA

I. Guzow: *Abort protiv Rosji -- Rosja protiv aborta*, referat na międzynarodowej konferencji, Moskwa 1992.

B. Hałaczek: *Mieć dziecko?* Warszawa 1989, Wyd. Archidiecezji Warszawskiej.

- B. Hałaczek, K. Ostrowska: *Uwarunkowania dzietności kobiet w Polsce*, Warszawa 1990
- B. Hałaczek, K. Ostrowska, F. Höpflinger: *Spoleczno-ekonomiczne uwarunkowania postaw pro- i antyaborcyjnych (Polsko-szwajcarskie badania porównawcze I)*, *Studia Philos. Christ.* 29(1993) 1, 31 – 55.
- K. Maloy, M.J. Patterson: *Birth or Abortion*. New York 1992.
- M. Schooyans: *Aborcja a polityka*. Lublin 1991.

DIE PROKREATIVEN HALTUNG DER BEWOHNERN MOSKAUS (ERGEBNISSE EINER UMFRAGE)

Zusammenfassung

In dem vorliegenden Artikel sind Ergebnisse der unter den Moskauer Einwohnern durchgeführten Umfrage dargelegt worden. Gegenstand der Forschung war Herausfindung der Antwort auf folgende Fragen:

- welche Stellung stellen die Befragten zur Frage der Schwangerschaftsunterbrechung dar? und
- was bedingt ihre dazu Haltung pro oder contra?

Dabei bediente man sich derselben Anquete, die vorher in den Forschungen in Polen, in Deutschland und der Schweiz ausgenutzt worden war. Die Ergebnisse der Forschungen ermöglichen durchaus die These zu formulieren, daß die Stellung zu der Abortusfrage zwar religiöse Engagement bedingt, aber diese Bedingung nicht unbedingt notwendig ist.

Die wichtigsten und völlig ausreichenden Bedingungen bilden:

- Anerkennung, daß Abtreibung ein Totschlag ist;
- Bewußtsein, daß die Kirche völlig Recht hat diese zu verbieten;
- Auffassung, daß die Abtreibung sowohl für die körperliche als auch für psychische Gesundheit in einem hohen Grade schädlich ist;
- Würdigung der natürlichen Methode für Regulierung von Empfängnissen und Auffassung, daß diese unbeirrt vorzuziehen ist;
- Überzeugung, daß das Staatsrecht die Schwangerschaftsunterbrechung schwer zu machen hat.

Ungewöhnlich kennzeichnend ist in Ergebnis der Forschung, Daß abgesehen von der schwierigsten materiellen Lage der Moskauer Bevölkerung im Vergleich mit den Polen, Schweizern und Deutschen, die Variablen beeinflussen die Haltung der Befragten der Abtreibung entgegen in keinem Falle.

Man kann also annehmen, es sei ja sichtbar geworden, daß die Gestaltung von Stellungen dem Menschenleben in der Pränatalperiode entgegen, auf der psychisch-geistigen Ebene des Menschen ruhen und vor allem mit dem von ihm anerkannten System der Werte eng verbunden sind.